

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága mint felülvizsgálati bíróság a dr. Horváth Géza ügyvéd által képviselt M. Rt. felperesnek a dr. Csáji László ügyvéd által képviselt A. Korlátolt Felelősségű Társaság alperes ellen 3.675.000 Ft és járulékai megfizetése iránt a Ceglédi Városi Bíróság előtt 12.G.20.405/2004. számon indult és a Pest Megyei Bíróság mint másodfokú bíróság 2007. október 9-én kelt 9.Gf.23.269/2007/7. számú ítéletével jogerősen befejezett perében a jogerős ítélet ellen az alperes részéről 49. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2008. március 31-én tartott tárgyaláson meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Pest Megyei Bíróság 9.Gf.23.269/2007/7. számú jogerős ítéletét hatályon kívül helyezi és a Ceglédi Városi Bíróság 12.G.20.405/2004/40. számú ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 332.300 /Háromszázharminckettőezer-háromszáz/ Ft együttes fellebbezési és felülvizsgálati eljárási költséget.

Ez ellen az ítélet ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A jogerős ítéletben megállapított tényállás szerint a peres felek 2001. évben zöldborsó, csemegekukorica és zöldbab termelésére külön-külön termeltetési szerződéseket kötöttek, melyből a csemegekukorica termelésére vonatkozó szerződést 2001. február 19-én kötötték meg. A szerződésben az alperes, mint termelő arra vállalt kötelezettséget, hogy 60 ha területen 700 tonna mennyiségben hűtőipari feldolgozásra alkalmas csemegekukoricát

termel, és azt kizárólag a felperes, mint termeltető felé értékesíti. A szerződés 3/f. pontja szerint a termelőnek tájékoztatási kötelezettsége állt fenn a termeltető felé minden olyan körülmény tekintetében, amely a termelés eredményére, minőségére befolyással lehet. Előzetesen egyeztetett időpontokban közös határszemléken kellett részt venniük. A szerződés 7. pontjában a felek megállapodtak abban, hogy a szerződésszegésért felelős fél a leszerződött termék ellenértéke 25 %-os mértékének megfelelő összegű kötbér megfizetésére köteles. Abban is megállapodtak, hogy amennyiben a termelő teljesítése vis maior miatt marad el, akkor a termelőt kötbérfizetési kötelezettség nem terheli. A termelő kötelezettséget vállalt arra, hogy a vis maior /erőhatalom/ bekövetkezését azonnal a termeltető tudomására hozza, és a bekövetkezett károkat közösen állapítják meg.

A szerződést a felperes részéről Á. K. és dr. L. J. írták alá.

Az alperes a felperessel megkötött másik szerződés alapján, mint termelő 230 ha területen 2001. év nyarán zöldborsót termesztett. A zöldborsó betakarítása a terv szerint 2001. június közepén, június 14-e és 16-a közötti időszakban kezdődött. A szükséges kombájnok biztosítása a felperes feladata volt. A betakarításban kezdetben három kombájn vett részt, amelyeket I. S. hozott a felperessel megkötött szerződés alapján. A betakarítás legelején azonban az első, vagy a második napon az egyik kombájn elromlott, és mivel ezt nem tudták megjavítani, a betakarítás ezt követően két kombájjal folyt. Az aratás kezdete után kiderült, hogy a zöldborsó nagyon zsenge állapotban van, ezért a betakarítással néhány napot várni kellett.

Június közepén a perbeli területen nagyon sok csapadék esett, és az esős időszak miatt néhány napra meg is kellett állni a munkálatokkal.

A betakarítással párhuzamosan megkezdődött a talajelőkészítés a csemegekukorica elvetéséhez, azonban a nagy esőzések miatt a talajelőkészítést nem tudták folytatni, mert az amúgy is öntözött terület gyakorlatilag járhatatlanná vált. A teherautókat csak vontatni tudták, azok nagy árkokat vájtak a sárba. Az alperes tárcsázással is próbálkozott, azonban a tárcsa is beragadt a sárba. Így a sok csapadék miatt az alperes a talajelőkészítést nem tudta időben elvégezni. A zöldborsó betakarítási munkálatainál a felperes termeltetés vezetője, Á. K. végig részt vett, aki mindennap reggel 6 órától, este 6 óráig a területen volt. Ezen túlmenően a felperes szaktanácsadója, N. G. a betakarítást felügyelte, mindennap este 6 órától reggel 6 óráig kint tartózkodott a munkaterületen.

Az alperessel a munkakapcsolatot folyamatosan Á. K. termeltetés vezető és P. L. termelésvezető tartották. A felperes vezérigazgatója, dr. L. J. ebben az időszakban külföldön tartózkodott. Az egy kombájn kiesése, valamint a szokatlanul csapadékos időjárás miatt a zöldborsó betakarítása késve fejeződött be, június 26-a és 28-a közötti időpontban.

A csemegekukorica tenyészidejére - amely kb. 98-99. nap -, valamint a várható őszi fagyokra tekintettel a szakmai szokások szerint a csemegekukoricát legkésőbb június közepén, végén el kell vetni ahhoz, hogy ősszel megfelelő biztonsággal be lehessen takarítani. Erre tekintettel az alperes ügyvezetője Cs. A., valamint a felperes termeltetés vezetője, Á. K. abban állapodtak meg, hogy az alperes nem veti el a csemegekukoricát a zöldborsó betakarítása után. Miután a peres felek zöldbab termeltetésére is kötöttek szerződést, amelynek a tenyészideje lényegesen rövidebb, mint a csemegekukoricáé, Cs. A. és Á. K. úgy állapodtak meg, hogy az alperes a zöldbab vetését kezdi el azon a területen, amely már megművelhető a borsó betakarítása után. Erről az alperes ügyvezetője 2001. június 25-én kelt levelében tájékoztatta a felperes vezérigazgatóját. Ennek megfelelően a zöldbab vetését június végén az alperes elkezdte.

A 2001. július 10. napján kelt levelében az alperes ügyvezető igazgatója szintén megerősítette, hogy a csemegekukoricát nem tudják elvetni a zöldborsó betakarítás időbeli csúszásai és a fennálló talajállapotok miatt.

A felperes 2002. január 8-án kelt levelében a 2001. évi csemegekukorica szerződés nem teljesítésére hivatkozással jelezte a kötbér igényét az alperesnek.

A felperes keresetében kérte az alperes kötelezését 3.675.000 Ft kötbér és járulékai megfizetésére. Hivatkozott arra, hogy a szerződés 7/a. pontja szerint szerződésszegés esetén a leszerződött termék ellenértéke 25 %-át kitevő mértékű kötbér megfizetésére köteles az alperes.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, annak mind a jogalapját, mind az összeagszerűségét vitatta. Azzal védekezett, hogy a zöldborsó betakarítása elhúzódott, és a nagy mennyiségű csapadék miatt a termőföldet nem tudta megfelelően előkészíteni a vetéshez, így nem követett el szerződésszegést, amikor a körülmények miatt nem vetette el a csemegekukoricát. Hivatkozott arra, hogy Á. K.-lyal ebben a kérdésben egyeztetett, a felperes döntése volt, hogy a kukorica helyett a zöldbabot vesse el. Másodlagosan a kötbér mérséklését kérte.

Az első fokon eljáró Ceglédi Városi Bíróság ítéletében a felperes keresetét elutasította és kötelezte a felperest 15 napon belül az alperes részére 304.000 Ft perköltség megfizetésére.

Az elsőfokú bíróság a szerződés 7/a. pontja figyelembevételével elsődlegesen azt vizsgálta, hogy az alperes szerződésszegést követett-e el azzal, hogy nem vetette el a csemegekukoricát, másrészt bekövetkezett-e a vis maior. Rögzítette, hogy a vis maior

olyan ellenállhatatlan erőt jelent, amely az adott esetben a szerződő fél akaratától függetlenül bekövetkezik, és amelyet sem befolyásolni, sem pedig megakadályozni nem tud. A perbeli esetben az a körülmény, hogy június közepén jelentős csapadék hullott, ilyennek nem tekinthető. A lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján azonban megállapította, hogy a zöldborsó betakarítása során olyan nagy esőzés volt, amely miatt egyrészt várni kellett a betakarítással, másrészt a sok csapadék teljesen tönkretette a talajt. E két tényező egyértelműen kihatással volt a későbbiekben a csemegekukorica elvetésével kapcsolatos döntésre. A peradatokból megállapította: a zöldborsó betakarítását hátráltatta, hogy három helyett csupán két kombájn dolgozott. Ez a felperes érdekkörében merült fel, mert a kombájnokat a felperes biztosította, így ez az alperes terhére nem róható. Megállapította továbbá, hogy 2001. évben az alperes a csemegekukorica vetését a szakmai szokásokhoz képest később tudta volna elkezdni, ezért csúszott volna annak betakarítása is. Az alperes ügyvezetője a felperes képviselőjével, Á. K.-lyal, aki a felperes termeltetés vezetője volt, megállapodott abban, hogy a csemegekukorica helyett a zöldbabot vesse el. E körben az alperes jóhiszeműen járt el, hiszen az eredeti szerződést is Á. K. írta alá, annak megkötésében ő is részt vett, a felperes nevében a későbbiekben ő tárgyalta vele ő felügyelt a helyszínen a betakarításnál. Az a döntés, hogy a kukorica helyett az alperes a zöldbabot veti el, megfelelt a szakmai szokásoknak is, hiszen a zöldbab tenyészideje lényegesen rövidebb, s elvetése nem jelentett kockázatot, másrészt június végén, július elején még nem lehetett előre tudni, hogy abban az évben ősszel milyen lesz az időjárás és mikor kezdődnek a fagyok. Ebből a szempontból ezért az elsőfokú bíróság lényegtelennek ítélte azt a felperesi hivatkozást, hogy 2001-ben a kedvező időjárás miatt október hónapban biztonsággal be lehetett volna takarítani a csemegekukoricát a későbbi vetés ellenére is. Mindezeket értékelve azt állapította meg, hogy az alperes nem köteles kötbérfizetésre.

Az elsőfokú bíróság döntése meghozatalakor mellőzte K. T. tanú vallomását, mert a tanú lényeges körülményekről nem tudott. Ezen túlmenően figyelmen kívül hagyta dr. M. J. szakértő véleményét is, mert álláspontja szerint a jogvita eldöntésében releváns tények nem minősülnek szakkérdésnek, másrészt a szakvélemény ellentétes bizonyos peradatokkal is.

Az ítélet ellen a felperes nyújtott be fellebbezést, melyben az első fokú ítélet megváltoztatását kérte keresete szerint, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak új eljárás lefolytatására kötelezését indítványozta.

A másodfokon eljáró Pest Megyei Bíróság 7. sorszámú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és az alperest a

felperes részére 15 napon belül 2.205.000 Ft és ennek 2002. január 9-től a kifizetés napjáig járó, az ítéletben részletezett %-os mértékű késedelmi kamatai, valamint 176.100 Ft első fokú és 154.200 Ft másodfokú perköltség megfizetésére kötelezte.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletében megállapított tényállást dr. G. L. mezőgazdasági igazságügyi szakértőnek a peres iratokhoz is becsatolt, más peres eljárásban beszerzett szakértői véleménye alapján az alábbiakban módosította, illetve egészítette ki:

- A zöldborsó zsengesége miatt a betakarítással két napot vártak, azt a június 14-i próbavágást követően ténylegesen június 16-án kezdték meg a szerződésben rögzített kapacitással. A betakarítás során nagyjából egyenletes kombájn teljesítményt a június 19-i 49 mm-es eső vetette vissza, a 20-i gyengébb teljesítmény is ennek tudható be. A két nap összevont teljesítménye megfelel a normál napi teljesítménynek, tehát az eső miatt egy nap betakarítási teljesítmény esett ki.
- A zöldborsó betakarítása a teljes 230 ha területről az egy kombájn kiesése, valamint az egy kiemelkedően csapadékos nap miatt, június 27-én fejeződött be.
- A 80 ha-ba vetett Favorit fajta betakarítását - a június 14-i próba betakarítást követően - június 16-tól 20-ig befejezték.
- A zöldborsó vetéssel kapcsolatban a növény fejlődése minden károsodás nélkül behozta a későbbi vetésből származó kockázatot.

A másodfokú bíróság kiegészítette továbbá az elsőfokú bíróság ítéletében megállapított tényállást az alperes ügyvezetője igazgatójának a felperes elnökéhez 2001. június 25-én írt levelében foglaltakkal, melyben az alperes ügyvezetője közölte, hogy: "a leesett csapadék az öntözött területet teljesen átáztatta, a folyamatos betakarítás a szállító és vontató járművek által előidézett taposás és a helyenként félméteres nyomok a talaj szerkezetét teljesen tönkretették, az jelenleg sem művelhető. Mindössze 60-70 ha olyan terület áll rendelkezésre, mely szakmailag elvethető." Így a szerződés 3/f. pontjára hivatkozva előadta, hogy "e körülmény olymértékben befolyásolja a csemegekukorica termelés eredményét, hogy ennek kockázatát a társaság egyedül nem tudja felvállalni." Tájékoztatta továbbá, hogy a zöldbab vetését június 26-án el tudja kezdeni.

Pontosította a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét annyiban, hogy az alperes ügyvezető igazgatója 2001. július 10-én Á. K. termeltetés vezetőnek írt levelében megerősítette a felperes elnökének írt körülményeket azzal, hogy a 2001. évi csemegekukorica szállítási szerződésben lekötött 60 ha területet a zöldborsó

betakarítás időbeli csúszása és a fennálló talajállapotok miatt az alperes nem tudja bevetni.

Kiegészítette az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást azzal, hogy a felek által nem vitatottan a felperes elnök vezérigazgatója júliusi válaszlevelében a csemegekukoricára vonatkozó szerződés teljesítését kérte.

Mellőzte a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének azt a megállapítását, miszerint az alperes ügyvezetője, illetve a felperes termeltetés vezetője úgy állapodtak volna meg, hogy az alperes a csemegekukoricát nem veti el, hanem helyette a rövidebb tenészszerű zöldbab vetését kezdi el a már megművelhető területen. Hivatkozott arra, hogy ezt a megállapítást a peradatok nem támasztják alá.

Az ily módon módosított és kiegészített tényállás alapján a fellebbezést megalapozottnak találta.

Úgy ítélte meg, hogy az alperes érdemi védekezésének lényegi tartalma a közte és Á. K. közötti megállapodásra figyelemmel a peres felek csemegekukoricára vonatkozó termeltetési szerződésének megszűnése volt. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a peres felek között a Ptk. 218. § (3) bekezdése szerinti kötelező írásbeliséggel létrejött szerződés nem szűnt meg, mert a szerződés megszűnésének megfelelő tényleges állapotnak a felek egyező akaratából történő létrejötte nem állapítható meg. Az alperes nem vitatta a perben, hogy a felperes elnök vezérigazgatója a 2001. július 19-i levelével továbbra is igényelte a csemegekukorica elvetését. Az a körülmény, hogy a felperes 2001. július 23-i elszámolása tartalmazza a csemegekukorica ellenértékét is, a szerződés megszűnésének megállapítására nem ad kellő alapot, arra is tekintettel, hogy ekkor az elvetett zöldbab vetőmag árával is elszámoltak, amellyel kapcsolatban a szerződéses viszony a felek között ekkor még nem vitásan nem zárult le.

A másodfokú bíróság megítélése szerint nem állapítható meg a szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetése sem. A perbeli iratok, továbbá a tanú vallomásoknak a Pp. 206. § (1) bekezdése szerinti mérlegelése alapján nem állapítható meg az alperes ügyvezetője és a felperesnek a szerződés körében intézkedésre jogosult alkalmazottja közötti ilyen tartalmú megállapodás létrejötte. Figyelembe vette, hogy Á. K. tanú munkaviszonya az adott évben a felperes bizalomvesztése miatt a felperesnél megszűnt, ezért tanúvallomását a megállapodás megkötése körében a per adataival összefüggésben kell értékelni, különös tekintettel a 2001. június 25-i és július 10-i levelekre. E levelek tartalmából a másodfokú bíróság megítélése szerint semmilyen következtetést nem lehet levonni az alperes ügyvezetője és Á. K. között létrejött megállapodásra, az csupán az alperes akadályközlését támasztja alá.

Miután a szerződésnek közös megegyezéssel történő megszüntetését nem állapította meg, arra a következtetésre jutott, hogy az alperes a peres felek között érvényesen létrejött és fennálló szerződést megszegte akkor, amikor a csemegekukoricát nem vetette el, és a szerződésben foglalt szállítási kötelezettségét nem teljesítette.

A zöldborsó betakarításával kapcsolatos felperesi szerződésszegés és a vis maior kérdését vizsgálva a másodfokú bíróság megállapította: a zöldborsó betakarításával kapcsolatos felperesi szerződésszegést nem vitásan a más bíróság előtt folyó eljárásban hozott jogerős ítélet megállapította és annak jogkövetkezményeit levonta. A perbeli eljárásban az eljárás anyagává tett és a másik perben az ítélet alapjául szolgáló szakértői vélemény ugyanakkor rögzítette, hogy az alperes érdekkörén kívül eső okból megvalósult kései vetéssel kapcsolatos hátrányt e termény a további kedvező időjárási körülmények között behozta. Ugyanakkor a felperes által biztosított három kombájnnal hét nap betakarítási idővel kalkuláltak. Az alperesi érdekkörön kívül eső meghibásodás miatt, továbbá a jelen perben is hivatkozott június 19-i nagy eső miatt összesen a tényleges betakarításra fordított napok száma 12 volt, azaz a teljes 233 ha területre vonatkozóan a betakarítás négy napos késésben volt. Ez a körülmény azonban a másodfokú bíróság álláspontja szerint nem elégséges az alperesi szerződésszegés kimentéséhez.

Utalt a perbeli szerződés 7/a. pontjában foglaltakra, melyben a felek a vis maiorról úgy rendelkeztek, hogy annak bekövetkezését alperes azonnal a termeltető tudomására hozza, és az általa bekövetkezett károkat közösen állapítják meg. A szerződés e rendelkezéseinek megfogalmazásából a másodfokú bíróság arra következtetett, hogy a felek vis maior alatt olyan természeti csapást vagy egyéb eseményt értettek, amelyek a már kikelt és fejlődésben lévő terményt semmisítik meg. Erre utal az, hogy ezzel összefüggésben közösen kerül sor a bekövetkezett károk felmérésére. Ettől az értelmezéstől függetlenül is a másodfokú bíróság álláspontja szerint - figyelemmel dr. G. L. igazságügyi szakértő véleményére is - az egy napos rendkívüli mennyiségű csapadék önmagában nem valósít meg vis maiort a szerződés teljesítése körében, különös tekintettel arra, hogy a zöldborsó betakarítási adatai szerint erre az időpontra lényegében a Favorit fajta betakarítása befejeződött. Kellő gondossággal eljárva így az alperes abban a helyzetben lehetett, hogy a kukoricát elveti. Az alperes ügyvezetője, személyes nyilatkozatából következően, tisztában volt a másodvetésű csemegekukoricával összefüggésben felmerülő kockázattal, és a termeltetési szerződést eleve kockázat felvállalásával kötötte. Az alperes ténylegesen felkészült arra, hogy közvetlenül a borsó betakarítását követően /június 14./ a szükséges talajelőkészítés után elkezdje elvetni a csemegekukoricát.

Miután a vetésről történő újabb megállapodás tényét a másodfokú bíróság nem találta megállapíthatónak, az alperes szerződésszegését, a vis maior hiányát és kötbérfelelősségét is megállapította. Ugyanakkor a Ptk. 247. § (1) bekezdésére és a Legfelsőbb Bíróság GK 17. számú állásfoglalására figyelemmel az alperes másodlagos ellenkérelme szerint a szerződéses vételár 25 %-át kitevő kötbér mérséklésére lehetőséget látott, azt a 700 tonna le nem szállított csemegekukorica 21 Ft/kg-os átvételi ára figyelembevételével határozta meg, és a kötbér mértékét annak 15 %-ára mérsékelte. Mindezekre tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 252. § (3) bekezdése /helyesen: 253. § (2) bekezdése/ alapján megváltoztatta, és az alperest a felperes részére a rendelkező részben meghatározott mértékű kötbér, annak késedelmi kamatai, valamint az első- másodfokú perköltség megfizetésére kötelezte.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését, az első fokú ítéletnek megfelelő új határozat hozatalát, a felperes keresetének elutasítását és perköltségben marasztalását kérte. Másodlagosan a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésével az eljárás első-, vagy másodfokú bíróságát kérte új eljárásra és új határozat hozatalára utasítani, a felmerült perköltségek megállapítása mellett.

A jogerős ítélet jogszabálysértését abban jelölte meg, hogy az sérti a Ptk. 4. § (4) bekezdésében foglaltakat. A felperes termelésvezetője jóváhagyásával maradt el ugyanis 2001. júliusában a csemegekukorica elvetése. A felperes saját felróható magatartására hivatkozik előnyök szerzése végett.

A perben beszerzett szakértői vélemény megállapításai aggályosak, ennek ellenére a bíróság az alperes új szakértő kirendelésére, vagy felülvélemény beszerzésére irányuló bizonyítási indítványának nem adott helyt. Ezzel megsértette a Pp. 182. § (1)-(3) bekezdésében foglaltakat.

Az alperes védekezését a másodfokú bíróság félreértette, és a szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetésének megállapíthatatlanságára hivatkozott. Az alperes azonban vis maior kifogással élt, amely egyoldalú nyilatkozattal megszüntette a szerződést /Ptk. 420. § (1) és (2) bekezdése, szerződés 3/f. és 8. pontjai/. Az akadályközlés a szerződéstől való elállás lehetőségét jelenti. Azzal, hogy az alperes 2001. június 25-én és július 10-én olyan tartalmú levelet írt a felpereshez, hogy a feltételek jelentős módosításával hajlandó - kvázi új jogviszony keretében - elvetni a csemegekukoricát, "nem esett ellentmondásba", hanem a tőle elvárható gondossággal és körültekintéssel járt el. Ezzel szemben a felperes igazgatója csak jelentős, mintegy négy hetes késedelemmel jelezte, hogy a vis maior kifogás ellenére mégis

igényelné a termeltetést. Ez a Ptk. 4. § (1) bekezdését és a 277. § (4) bekezdésében foglalt együttműködési kötelezettséget sérti.

A másodfokú bíróság a felperes felróható szerződésszegő magatartását - melyet a Pest Megyei Bíróság 7.G.20.761/2003.számon indult perben hozott jogerős ítélete megállapított - a zöldborsó betakarítás körében nem vette kellően figyelembe. A másodvetésű termény elvethetőségében bekövetkezett időbeli késedelemért az alperest nem terheli felelősség.

Iratellenes a másodfokú bíróság ítéletének az a megállapítása is, hogy az alperes nem hivatkozott arra: a csemegekukorica vetése és termeltetése vonatkozásában a felperes termelésvezetője más irányú utasítást adott.

Figyelmen kívül hagyta a másodfokú bíróság, hogy a felperes előadása szerint "pont a jelen ügy miatt következett be bizalomvesztése Á. K. felé". Ez azonban azt is jelenti: a per megindítása előtt a felperes már tudta, hogy Á. K. a felperes cég részéről "elállt" a csemegekukorica elvetésétől, hiszen éppen emiatt a "bizalomvesztése" miatt történt a munkaszerződés felmondása. Mindezek viszont az alperes tényelőadásait támasztják alá.

Téves a jogerős ítéletnek az a megállapítása, illetve következtetése is, hogy 60-70 ha-on a csemegekukorica vetéséhez szükséges talajelőkészítés már megtörtént, mert erre végül is zöldbabot vetett el.

Tévesen alkalmazta a másodfokú bíróság a Ptk. 246. § (1) bekezdését, mert a kötbérkövetelés alapja - az alperes felróható magatartása - nem áll fenn.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását és az alperesnek a felülvizsgálati eljárási költségben történő marasztalását kérte. Álláspontja szerint sem az alperes által hivatkozott vis maior, sem a termeltetőnek felróható magatartás nem adott alapot a csemegekukorica termeltetésére vonatkozó szerződéses kötelezettség megtagadására.

A Pp. 270. § (2) bekezdése alapján a jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés ellen jogszabálysértésre hivatkozással lehet felülvizsgálati kérelmet előterjeszteni. Mind az anyagi jogszabálysértés mind az eljárási jogszabályoknak az ügy érdemi elbírálására kiható megsértése a felülvizsgálati kérelmet megalapozhatja.

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság megítélése szerint a jogerős ítélet az alább kifejtettek szerint jogszabálysértő.

A felperes keresetében az alperes szerződésszegésére hivatkozva érvényesített kötbért.

A Ptk. 246. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a kötelezett meghatározott pénzösszeg megfizetésére kötelezheti magát arra az esetre, ha olyan okból, amelyért felelős, nem, vagy nem szerződésszerűen teljesít /kötbér/. A szerződésben vállalt kötelezettség nem teljesítése vagy nem szerződésszerű teljesítése csak akkor ad alapot kötbérkövetelésre, ha a szerződésszegésért a kötelezett felelős. A felelősség kérdését az általános érvényű felelősségi szabály alapján kell elbírálni (Ptk. 318. § (1) bekezdés, 339. § (1) bekezdés). A szerződés megszegése esetén a kötelezett akkor mentesülhet a kötbérfizetési kötelezettség alól, ha bizonyítja, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. A kötbérfizetési kötelezettség feltétele tehát a kötelezett felróható magatartása, amelynek a vizsgálatánál szem előtt kell tartani az együttműködési kötelezettséget is (Ptk. 277. § (4) bekezdése).

A másodfokú bíróság a Pp. 206. § (1) bekezdése megsértésével, a bizonyítékoknak okszerűtlen mérlegelésével, jogszabálysértően jutott arra a jogi következtetésre, hogy az alperes neki felróható szerződésszegést követett el és emiatt kötbérfizetésre köteles.

Arra vonatkozóan mind az első- mind a másodfokú bíróság helyesen vont következtetést, hogy az adott esetben a csapadékos időjárás vis maiornak nem tekinthető, bár az a talajelőkészítést és a kukorica időben történő elvetését akadályozta. A másodfokú bíróság azonban indokolatlanul hagyta figyelmen kívül a perben érdektelennek tekinthető P. L. tanúnak Á. K. tanú vallomásával abban a tekintetben egybehangzó vallomását, hogy az alperes képviselője megállapodott a felperes képviselőjével (vagy Á. K.-lyal, vagy a tanúval) arról, hogy a csemegekukorica helyett a zöldbabot vesse el az alperes (Lásd a 4.G.20.405/200/14. számú jegyzőkönyv 4. oldalát). Ezért a másodfokú bíróság indokolatlanul mellőzte a felperes termeltetés vezetője Á. K. tanúvallomásának figyelembevételét, amely egyértelműen az alperes védekezését támasztotta alá. Eszerint az alperes a felperes döntése alapján tért el a szerződéses kötelezettségétől, nevezetesen attól, hogy a már előkészített területre a csemegekukoricát vesse el. A felperes termeltetés vezetői a helyszínen járva közvetlen benyomással, tapasztalattal rendelkeztek a helyszíni viszonyokról. Á. K. termeltetés vezető a felperes nevében kérte meg az alperes ügyvezetőjét arra, hogy a zöldbabot vesse el először, mert ehhez elő lehetett készíteni egy mély tárcsázással 40 ha területet, amire a termeltetési szerződés is szólt. Az alperes e kérésnek megfelelően járt el. E tanúvallomásokból megállapítható, hogy a

felek közös megállapodással tértek el a csemegekukorica termelésére vonatkozó szerződéstől.

A tanúvallomásokat nem gyengíti az a körülmény, hogy az alperes ügyvezető igazgatója a 2001. július 10-i levelében nem utalt a felperes termelésvezetőjével történt a szerződéstől eltérő teljesítéssel kapcsolatos megállapodására, de utalt a 2001. június 25-i levelére, amely a csemegekukorica elvetésének az akadályaira vonatkozott.

Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a felperes vezérigazgatója az alperes a 2001. június 25-i és július 10-i leveleire csak július 19-én válaszolt, s csak ekkor ragaszkodott - a szerződésre hivatkozva - a csemegekukorica elvetéséhez. Ebben az időben azonban az alperestől már nem volt elvárható ennek teljesítése, mert a szakmai szokások szerint a csemegekukorica elvetését legkésőbb június 20-ig el kellett volna végezni. Ez időben pedig a zöldbab elvetése már megtörtént. Mindezt az említett két tanúvallomása is alátámasztotta.

Dr. L. J. a felperes elnök vezérigazgatója tanúvallomásából megállapítható, hogy a termelőkkel a termeltetési osztály tartotta a kapcsolatot, és a termeltetés vezetőknek a feladata és kötelezettsége volt a szerződésben foglaltak betartása, illetőleg betarttatása, valamint az ellenőrzési feladat elvégzése. Ő maga a termelőkkel ritkán találkozott, amennyiben a szerződés teljesítésével kapcsolatosan bármilyen gond merült fel, őt erről írásban kellett értesíteni.

Az alperes részéről az írásbeli értesítés a már hivatkozott levelekkel megtörtént, a felperes elnök vezérigazgatója azonban a kérdéses időszakban huzamosan külföldön tartózkodott, és maga közvetlenül intézkedni nem tudott a felmerült probléma megoldásával kapcsolatban. Ez időben tehát a közvetlen helyszíni tapasztalatokkal rendelkező termeltetés vezetők voltak képesek megítélni, hogy az adott viszonyok mellett az adott időszakban az alperes képes-e elvetni a csemegekukoricát. A termeltetés vezető Á. K. a felperes nevében állapodott meg az alperessel akként, hogy a csemegekukorica helyett zöldbabot vessen el a megművelt, vetésre előkészített területbe. A felperes alkalmazottjának magatartásáért a felperes akkor is felelősséggel tartozik, ha utóbb úgy ítélte meg, hogy ilyen megállapodás megkötésére, illetve engedély adására a termeltetés vezető nem volt jogosult.

A bizonyítékok okszerű mérlegelése alapján tehát az állapítható meg, hogy az alperes neki felróható szerződésszegést nem követett el, emiatt felperes kötbérigénye alaptalan. Ezért jogszabálysértő a másodfokú bíróságnak az alperest kötbérfizetésre kötelező határozata.

A kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A Pp. 270. § (1) bekezdése értelmében megfelelően alkalmazott Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a Legfelsőbb Bíróság a felperest kötelezte az alperes másodfokú és felülvizsgálati eljárással felmerült költségei megfizetésére. Ennek összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. /VIII.22./ IM rendelet 3. § (2) bekezdés a/ pontja, (5) és (6) bekezdései, valamint a 4/A. § (1) bekezdése figyelembevételével határozta meg.

Budapest, 2008. március 31.

Dr.Török Judit sk. a tanács elnöke
Váradı Károlyné dr. sk. elıadó-bíró
Dr.Pethőné dr.Kovács Ágnes sk. bíró